

STO ČETRDESETA OBLJETNICA POMORSKE ŠKOLE U DUBROVNIKU

UDK 377.36 : 656.61 : 06.09

Osvrt

Nema mnogo školskih ustanova koje imaju tako bogatu povijest svog postojanja kao što je ima Pomorska škola u Dubrovniku ili, kako se danas zove, Pomorsko-tehnička škola. Ona je počela raditi kao i druge pomorske škole na hrvatskom Jadranu odlukom vlasti austrougarske vlasti od 24. rujna 1848. Prijedlog za donošenje takve odluke potekao je upravo iz Dubrovni-ka još 1821. godine. Potreba da se osnuje državna javna pomorska škola proistječe iz činjenice da je dotad bilo više privatnih "škola" u kojima su zapovjednici s plovidbenim iskustvom podučavali buduće pomorce - časnike. Spomenut ćemo samo nekoliko njih: Budmani, Sordanja, Pušić, Casilari, Veber, Krilanović, a posebno kapetan Pavo Saltarić iz Rijeke dubrovačke, koji se isticao svojom sposobnošću prenošenja stručnog znanja na mladi naraštaj. Spomenuti prijedlog potekao je iz potrebe za pomorskim školstvom po uzoru na susjednu Italiju, gdje se tad teorija i praksa pomorske znanosti podučavala u državnim školama, sustavno i temeljito, kako je to zahtijevalo tadašnje stanje u pomorstvu.

Hrvatsko pomorstvo počinje dolaskom Hrvata na Jadransko more. Njegov razvoj kao i u drugih naroda uz more, potaknut je raznolikim interesom za more i obalu, te nužnošću borbe za obranu i opstanak, ali i za ekonomski prosperitet. Pouzdano se zna da su Hrvati već u osmom stoljeću imali svoje brodove, koji su slobodno plovili Jadranom. Povoljni uvjeti za razvoj pomorstva na istočnom dijelu Jadrana veliki su motiv gradnje brodova i plovidbe morem. U to doba na dubrovačkom području nailazimo na izgradnju brodova posebnih tipova, kojima se plovilo ne samo po Jadranu već i po Mediteranu.

Dubrovčani su svojim brodovima ratovali sa Saracenicima i drugim gusarima, pa su svoju flotu morali stalno obnavljati i usavršavati. Pomorska znanja i vještine stjecali su budući pomorci na brodovima pod

nadzorom iskusnijih pomoraca. U vrijeme hrvatskog kralja Krešimira IV. hrvatska mornarica postaje ponos hrvatskog naroda, ne samo ratna nego i trgovačka.

Otkriće dalekih zemalja, a time i novih pomorskih putova, te razvoj tehnike plovidbe od brodova na jedra do onih na mehanički pogon, zahtijevalo je od pomoraca temeljito znanje iz navigacije i brodskih strojeva. Ono se međutim moglo dobiti samou dobro organiziranim školama. Sve spomenuto je navelo austrougarske vlasti da otvore pomorske škole u Bakru, Zadru, Splitu i Dubrovniku.

Na početku rada Pomorske škole u Dubrovniku nisu se mogli naći nastavnici za stručne predmete. To je bio jedini razlog što je škola počela raditi tek 15. ožujka 1852. Prvi ravnatelj bio je kanonik Nikola Arbanas, koji je na toj dužnosti ostao 16 godina. Jedini stručni nastavnik bio je Jakov Podić, koji je završio Pomorsku akademiju u Trstu, a predavao je u Školi 23 godine.

Škola je počela raditi pod imenom "Nautička škola", a nastava je trajala dvije godine. Tako je bilo slijedećih dvadesetak godina, a radila je u sklopu realke. Mali broj učenika uzrokovao je poteškoće u radu, pa je Škola bila zatvorena školske godine 1860/61. Kad je ponovno otvorena 17. studenog 1862, radila je u samostanu dominikanaca. Tad se zvala "Mala nautička škola". Nešto su bolji uvjeti rada od 1. svibnja 1871, kad je uveden novi nastavni plan i program. Nautička škola postala je samostalna 2. studenog 1874, a ravnatelj je postao dugogodišnji nastavnik Jakov Podić. Škola je radila u dominikanskom samostanu sve do 1871, kad je preseljena u zgradu gimnazije. U to doba, točnije 15. veljače 1876, ravnateljstvo je preuzeo pomorski kapetan Lujo Klajić, koji je tu dužnost obnašao 24 godine, sve do 1901, kad je otišao u mirovinu. Promjene su se i dalje događale, pa se tako od dvogodišnjega prešlo na trogodišnje školovanje, a prvi put je tad uvedena matura. Konačno je 1881. godine Škola uselila u svoju zgradu na Brsaljama, gdje se nalazila pune 73 godine. Za vrijeme dok je Lujo Klajić bio ravnatelj, napredovala je kao nikad dotada. On je rodoljubive osjećaje prenosio na svoje učenike. Škola

* mr. Zlatko Tecilazić
Pomorsko-tehnička škola
Dubrovnik

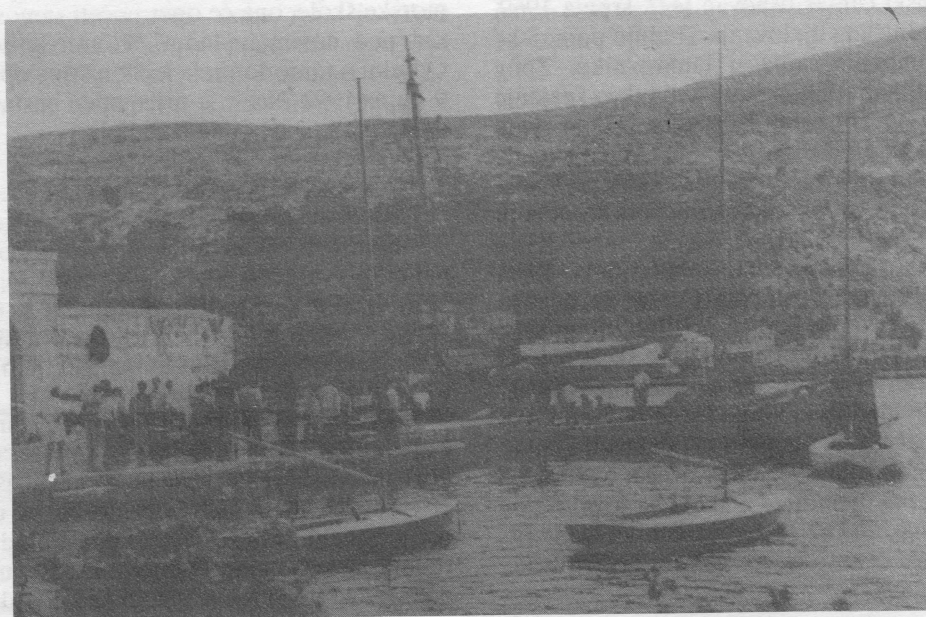

Zgrada NAUTIKE na Brsaljama 1881. - 1954.

je postigla veliki ugled u pomorskim krugovima. Nova reorganizacija počela je 1896. godine. Uvedena su prva dva pripravna, a zatim još tri strukovna razreda, pa je školovanje trajalo 5 godina. Tek tad je hrvatski jezik uveden kao obvezan nastavni predmet. Taj način školovanja trajao je 26 godina, a omogućivao je osim stručnog znanja stjecanje i općeg obrazovanja, koje je dolaskom novih vremena toliko bilo potrebno pomorskim časnicima.

Novi naziv "Pomorska akademija" Škola dobiva 1922. godine, a školovanje se skraćuje na četiri godine. Uvođenjem trgovačkih programa u nastavni plan, 1932. godine mijenja se naziv u "Pomorsko-trgovačka aka-

demija". Sve do 1947. godine nije bilo većih izmjena, osim u ideološkom smislu, pa čak i za vrijeme rata. Budući da je te godine uveden Ekonomski odjel, Škola opet mijenja naziv u "Pomorski tehnikum". Taj odjel upisivao je samo četiri godine prvi razred, a obrazovao je stručnjake za širu pomorsku privredu. Godine 1951. Školi je priključen treći razred Ribarskog odjela iz Zadra. Nakon jednogodišnje prakse učenici su polagali maturu. Tad je bio nabavljen ribarski brod tipa kočarice "Lošinj" u trajno vlasništvo. Građen je u Malom Lošinju 1947. godine, dužine od 25 m, zapremine 69 BRT i s motorom od 120 KW. Brod je pod novim imenom "Nautika" od 1952. plovio južnim Jadranom. Učenici su na

Iskrcavanje kamena u Orsanu za zgradu nove škole 1953. g.

Zgrada Pomorske škole u Lapadu od 1954. godine

njemu obavljali nautičku praksu, a služio je i u privredne svrhe do 1976. godine, kad je prodan zbog nedostatka sredstava za njegovo održavanje.

Od 1953. do 1958. godine Škola ima naziv "Srednja pomorska škola". Za stotu obljetnicu Upravni odbor Zaklade Račić donio je odluku da zajedno s Ministarstvom pomorstva i Narodnim odborom Grada izgradi novu školsku zgradu na Račićevu zemljištu u Lapadu. Radovi su počeli 4. veljače 1952, a useljenje je završeno 16. listopada 1954. Tako je bilo omogućeno proširenje djelatnosti, pa Brodstrojarski odjel počinje raditi 1956. godine i postoji sve do danas. Elektrotehnički odjel jake struje radio je u vremenu od 1961. do 1976. godine.

Pomorski školski centar osnovan je 7. srpnja 1969. kao pokušaj zajedničkog djelovanja Srednje pomorske škole i Više pomorske škole u Dubrovniku. Zbog različitosti u srednjem i višem školstvu, takvo spajanje po vertikali nije se pokazalo korisnim. Nakon dvije godine taj "savez" se raspao i škole su ponovno djelovale kao i prije. Pokazalo se da suradnja među školama je bila u tom razdoblju bolja, osobito u zajedničkom korištenju učilima i kabinetima.

Nakon nekoliko godina samostalnog rada 1976. godine je u Dubrovniku osnovan Centar za odgoj i usmjereno obrazovanje, u koji su prisilno integrirane sve dubrovačke srednje škole. Pomorska se škola najviše protivila takvoj centralizaciji, jer se unaprijed moglo naslutiti gubljenje identiteta svake škole posebno. Pojedine društvene strukture umjetno su održavali Centar, ponajviše zbog kontrole svega i svačega, važnoga i nevažnog, kako bi se djelatnike u školama držalo "pod kontrolom". Tad nastupa najgore razdoblje za sve škole. Reforma školskog sustava je, ne samo u Dubrovniku,

potpuno obezvrijedila škole i njihovu učinkovitost u stjecanju znanja. Za Pomorsku školu najžalosnija je činjenica bila da se gotovo potpuno izgubio pomorski duh, a zatirale su se čak i pomisli na veliku tradiciju ove škole. Suradnja s pomorskom privredom gotovo je iščezla. Među djelatnicima Škole uvijek je bila prisutna želja i nada da reforma doživi neuspjeh i da se Centar raspadne. Taj se trenutak dugo čekao, a došao je s osamostaljenjem Republike Hrvatske. Nova reforma i nova mreža škola nalaže ukidanje takvih Centara. Ali u Dubrovniku se dugo čekala primjena novih propisa, pa je transformacija Centra počela po završetku domovinskog rata. Tek koncem 1992. godine, na sto četrdesetu obljetnicu Pomorske škole, ona će opet početi samostalno raditi, ali sad pod novim imenom: "Pomorsko-tehnička škola". Odluku o tome donijela je Skupština općine Dubrovnik 9. rujna 1992. Naziv je prilagođen nastavnim programima u Školi pa ona ima tri odjela:

- Pomorsko-nautički odjel
- Brodstrojarski odjel
- Elektrotehnički odjel

U svakom odjelu obrazuju se kadrovi koji se zapošljavaju u pomorstvu i u gospodarstvu Grada. Škola je kadrovski valjano ekipirana, što daje garancije da će završeni učenici biti dobri stručnjaci.

U domovinskom ratu 1991 - 1992. mnogo je učenika i djelatnika Škole sudjelovalo, izravno ili neizravno, u borbama oko Grada. Više od 25 nekadašnjih učenika je poginulo, a djelatnici i učenici ih se u svakoj prilici prisjećaju. njihova žrtva neće biti uzaludna i Pomorsko-tehnička škola, grad Dubrovnik i Republika Hrvatska doživjet će svoj procvat kao nikad dosada.